

ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΥΠΕΡΜΑΧΟΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Ἡ ἀρχόντισσα Μάρω στίς Σέρρες καί τό Ἅγιον Ὅρος

Μωυσέως μοναχοῦ Ἀγιορείτου

Τήν δύσκολη ἐποχή πού οἱ Ὀθωμανοί πολιορκοῦσαν τό Βυζάντιο καί οἱ ὀρθόδοξοι κινδύνευαν ἀπό Ἀνατολή καί Δύση, μιά Ρωμηά, ἡ ἀρχόντισσα Μάρω, βοηθοῦσε τοὺς ὁμοδόξους της μέσα ἀπό τό χαρέμι καί ὅσο ζοῦσε ὁ σουλτάνος σύζυγός της, ἀλλά καί μετά τόν θάνατό του, μέ τίς διπλωματικές σχέσεις πού διατηροῦσε μέ ἐξέχοντα πρόσωπα.

Εκεῖ πού ὁ θρόνος συναντάται μέ τήν ἱστορία, ἡ διήγηση μέ τήν παράδοση, ἡ ὑπερβολή μέ τήν σύγχυση καί ἡ περιπέτεια μέ τήν δράση, δρίσκεται ἡ ἀρχόντισσα Μάρω, μία ἀπό τίς πύθινες δυναμικές, ὡς φαίνεται, γυναῖκες τῆς Τουρκοκρατίας.

Ἡ Μάρω γεννήθηκε τό 1418. Ἦταν κόρη τοῦ Σέρβου δεσπότη Βούλκου Γεωργίου Μπράγκοβιτς καί τῆς Εἰρήνης, κόρης Ματθαίου τοῦ Καντακουζηνοῦ. Ὁ σερβικός λαός τήν ὀνόμαζε Γερίνα. Ἀδελφή εἶχε τήν Ἑλένη, σύζυγο Δαυίδ τοῦ Κομνηνοῦ, τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζούντας, οἱ ὁποῖοι μετά τήν Ἀλωση ἔμειναν στίς Σέρρες.

Ὁ Γεώργιος Μπράγκοβιτς εἶχε διαδεχθεῖ τόν θεῖο του Στέφανο Λαζάρεβιτς καί ἡ Σερβία εἶχε περιέλθει σέ μεγαλύτερη ὑποτέλεια καί ἐξαναγκάστηκε νά διαλύσει μιά συμμαχία μέ τοὺς Οὐγγρους, στοὺς ὁποίους εἶχε δώσει τό Βελιγρά-

δι. Τοῦ εἶχε ἐπίσης ζητηθεῖ νά δώσει σύζυγο τήν κόρη του στόν σουλτάνο Μουράτ Β' καί ἡ καθυστέρηση αὐτῆ τοῦ κόστισε μία τουρκική ἐκστρατεία ἐναντίον του. Ταπεινούμενος ὁ Γεώργιος Μπράγκοβιτς στόν ἐκστρατεύσαντα Σικίν Πασά, τό 1433, ἀναγκάστηκε νά ὑπογράψει συνθήκη νέας συμμαχίας καί νά δώσει τήν ἀνήλικη κόρη του στόν σουλτάνο.

Ὁ γάμος τῆς Μάρως μέ τόν σουλτάνο

Οἱ γάμοι τελεσθήκαν στήν Ἀδριανούπολη στίς 14.9.1435, ὅταν ἡ Μάρω ἦταν 17 ἐτῶν, ἀφοῦ προηγήθηκε διετής ἀρραβώνας. Στόν Μουράτ δόθηκε ὡς προίκα ἀρκετές σερβικές περιοχές. Ὁ Σουρουντζᾶς Πασάς μετέφερε τήν Μάρω στήν Ἀδριανούπολη μέ τὰ δύο ἀδελφία της, τόν Γρηγόριο καί τόν Στέφανο. Ὁ σουλτάνος ἐπέτρεψε στήν νέα του σύζυγο νά μείνει χριστιανή. Ἡ Μάρω, ὡς ἡ ἴδια

πιστεύει, μάταια ἔγινε θυοῖα γιά τήν πατρίδα της. Προτίμησε πάντως νά συνδέεται μέ τοὺς Τούρκους καί ὄχι μέ τοὺς Οὐγγρους, πού ἦταν Καθολικοί. Ἐμείνε χριστιανή Ὁρθόδοξη, δοθώντας τόν κλήρο. Ἡ ἀποστολή της ἦταν ἡ συνηγορία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καί τῶν μονῶν στήν Ὑψηλή Πύλη. Ἡ διακριτική τουρκόφιλη στάση της φαίνεται στήν ἀνταλλαγή γραμμάτων μεταξύ Ντουμπρόνικ καί Βενετίας.

Ἡ Μάρω δέν ἄργησε νά ἀνέδει στήν ὑπόληψη τῶν Τούρκων. Ὁ σουλτάνος σύζυγος της ἐπέτρεψε διπλωματικές παρεμβάσεις καί τό 1438 συμβούλεψε τόν πατέρα της νά λάβει τουρκόφιλη καί ἀντιουγγρική στάση. Τά δύο ἀδελφία τῆς Μάρως συνωμότησαν στήν Κωνσταντινούπολη ἐναντίον τοῦ σουλτάνου, ὁ ὁποῖος τὰ τύφλωσε, μολοντί ἡ Μάρω προσπάθησε νά τόν ἀποτρέψει. Τό 1441 ἐπέστρεψαν στήν Σερβία. Ἐπειτα ἀπό μιά νέα ἥττα τοῦ σερβικοῦ δεσποτῆ, ἡ Μάρω μεσολάδησε σέ μιά νέα συμμαχία παρὰ τήν Ἀδριανούπολη στίς 2.6.1444. Ἀναφέρεται πῶς στήν αὐλή τοῦ πατέρα της ἡ Μάρω ἔλαβε καλή μόρφωση καί πῶς ὁ θετός υἱός της, Μωάμεθ Β', ἄν εἶχε κάτι καλό, σέ αὐτή τὸ χρωστοῦσε. Κατά τόν ἱστορικό Κριτόβουλο, ἀπό αὐτήν ἔμαθε νά μιλά Ἑλληνικά.

Ἡ ἐπιστροφή τῆς Μάρως στήν Σερβία

Ἡ ἐπιστροφή τῆς Μάρως στήν Σερβία

Μετά τόν θάνατο τοῦ Μουράτ Β', τόν Φεδρουάριο τοῦ 1451, ἀφέθηκε ἡ Μάρω ἀπό τόν διάδοχο Μωάμεθ Β' μέ ἰδιαίτερες τιμές καί μεγάλη συνοδεία νά ἐπιστρέψει στήν Σερβία, μετά τῆς ὁποίας

συνῆψε εἰρήνη. Τῆς δόθηκε ξανά ἡ προίκα της καί ἰκανή σύνταξη, ὡς ἀναφέρει ὁ Χαλκοκονδύλης. Τό ἴδιο ἔτος ὁ χρονικογράφος Γ. Φραντζῆς τῆς ἔκανε πρόταση νά παντρευθεῖ τόν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνο Παλαιολόγο ΙΑ'. Κατά τόν Σ. Ράνοσιαν, ὁ Φραντζῆς θεώρησε τήν πλοῦσια χριστιανή χήρα τοῦ σουλτάνου, ἡ ὁποία ἦταν ἀκόμη

Ἡ Μάρω παραδίδει στήν Ἱ. Μονή Ἀγίου Παύλου τὰ Τίμα Δώρα πού πρόσφεραν οἱ τρεῖς Μάγοι στόν Χριστό.

ἀρκετά νέα καί ἀγαπητή στήν τουρκική αὐλή, μέ ἐπιρροή δυνατή σέ αὐτή, καλή σύζυγο γιά τόν αὐτοκράτορα. Ἡ ἄρνηση τῆς Μάρως ὅμως ἦταν ἀμετάκλητη, γιατί εἶχε τάξει πῶς, ἂν ξεφύγει ἀπό τό χαρέμι τοῦ ἀπίστου σουλτάνου, θ' ἀφιέρωνε τό ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς της σέ ἀγαθουργίες, παραμένοντας ἄγαμη. Τό 1454 εἶχε παρόμοια πρόταση ἀπό Τσέχο ἡγεμόνα, πού εἶχε τήν ἴδια τύχη μέ τήν προηγούμενη.

Ὁ πατέρας τῆς Μάρως πέθανε τό 1456 καί τό 1457 ἡ μητέρα της. Τότε ὑπῆρχε μιά κρίση στήν οἰκογένεια, πού εἶχε διασθεῖ σέ αὐτοὺς πού ἤλπιζαν τήν εἰρηνική πρὸς τὸ παρὸν συνύπαρξη μέ τοὺς Τούρκους καί σέ αὐτοὺς πού προσέδλεπαν στήν δοθήθεια τῶν Δυτικῶν. Ἡ Μάρω δέν ἔμεινε οὔτε στήν κηδεῖα τῆς μητέρας της, γιά ν' ἀποφύγει ἀνεπιθύμητες συναντήσεις μέ Δυτικούς. Ἐφυγε γιά τήν Ἀδριανούπολη μέ τόν ἀδελφὸ της Γρηγόριο, πού ἴσως ἔγινε μοναχὸς στήν ἀγιορείτικη μονή τοῦ Χιλανδαρίου, καί τόν θεῖο της Θωμά Καντακουζηνό. Ὁ Στέφανος πιθανόν μετέβη στήν σημερινή Ἀλβανία καί ἐκεῖ παντρεύθηκε τήν κόρη τοῦ ἡγεμόνος Ἀγγελίνα.

Ἀπέκτησε τρεῖς παιδιά, πού εἶναι ἄγιοι. Ὁ

μεγάλος γιός πρίγκηπας Γεώργιος της Βλαχίας έγινε μοναχός και άρχιεπίσκοπος τών Σέρβων, με τό όνομα Μάξιμος. Συνήψε ειρήνη με τήν Μολδο-δλαχία μετά τού Μπόγδανου Ράδουλου. Ο Μωάμεθ Β' δέχθηκε τήν Μάρω πίσω με χαρά. Μαζί της είχε τήν άνιψιά της Κραλίτσα, κόρη τού Δεσπότη Λαζάρου, τήν όποία έλαβε σύζυγο ο Μωάμεθ Β'.

Η Έξοδα δόθηκε στήν Μάρω από τόν Μωάμεθ Β'. Η Έξοδα, ή σημερινή Δάφνη Σεργών, ήταν άξιόλογη κομóπολη, κέντρο διαβάσεων και συναντήσεων, έδρα επισκοπής. Έπίσκοπος της εποχής αυτής ήταν ο Ένας από τούς κτίτορες της Ίερās Μονής Τιμίον Προδρόμου Σεργών Ιωαννίκιος, όπου στό Καθολικό της Μονής σώζεται ο τάφος του, στήν όποία λόγω άσθενείας άπεύχθη, παραιτηθείς της επισκοπής του. Η καταγωγή του ήταν από πλούσια οικόγένεια τών Σεργών και νέος είχε μονάσει στό "Άγιον Όρος".

Η Μάρω, περιβαλλόμενη από Σέρβους άξιωματούς και κληρικούς, διατηρούσε διπλωματικές σχέσεις με διάφορους, ως ανεξάρτητη κυρία. Τό 1469 μετανάστευσε ή αδελφή της δούκισσα Αικατερίνη στήν Έξοδα, με άδεια τού σουλτάνου, μετά τόν βίαιο θάνατο τού συζύγου της Ουλδερίχου. Τό 1456 μάταια προσπάθησε ν' άντισταθεί στό Βελιγράδι στούς Άψβούργους (Αυστριακούς). Οί δυό αδελφές έπαιξαν σημαντικό ρόλο ως μεσολαήτριες στόν πόλεμο μεταξύ Βενετών και Τούρκων (1463-1479) κι ιδιαίτερα στά έτη 1470-1475. Από τίς δυό πλευρές τίς έμπιστευθήκαν, έχοντας πληρεξουσιότητα, σέ διπλωματικές άποστολές. Τό 1471 ή Μάρω συνόδευσε τόν πρέσβη της Βενετίας προσωπικά σέ σύσκεψη στήν Κωνσταντινούπολη, άν και δέν πήγαινε συχνά εκεί.

Η εκκλησιαστική πολιτική της Μάρως

Η Μάρω στήν εκκλησιαστική πολιτική συνέχισε νά επιδρά με τό κύρος τών Μπράγκκοιτις μέσα στό όθωμανικό κράτος. Από τό 1457 ή οίκογένεια

της της είχε άναθέσει διάφορα καθήκοντα, τά όποία είχε εκλάβει σοβαρά μετά τήν δυναστεία τών Νεμανιδών. Ο Μωάμεθ Β' σεδόταν τήν Μάρω και τήν άποκαλούσε μητέρα, παρ' ότι τήν μητριά του. Τήν θεωρούσε μέλος της σουλτανικής οίκογένειας. Για τόν λόγο αυτόν ή Μάρω μπορούσε νά είναι ή μόνη πού είχε μιά ύψηλή και υπεύθυνη θέση, και από αυτή νά έχει τόν ρόλο της προστάτιδος όλης της Όρθοδόξου Έκκλησίας στήν επικράτεια τών Όθωμανών. Έτσι είχε μεγάλη επιρροή στήν εκκλησιαστική πολιτική.

Προσηγνύατή στο σημείο όπου ή Μάρω παρέδωσε τά Τίμια Δώρα.

Τρεις φορές κατάφερε τόν σουλτάνο νά θέσει στόν πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινούπολεως τρεις ικανούς ύποψηφίους: τό 1467 τόν από Φιλίππουπόλεως Διονύσιο Α', άνδρα ενάρετο, ό όποίος ύπήρξε πνευματικό άνάστημα τού άνθενωτικού μητροπολίτου Έφέσου άγίου Μάρκου τού Εύγενικοῦ. Ο Διονύσιος έπειτα από έξεμτή πατριαρχία παρητήθη και άπεσύρθη στήν Ίερά Μονή Εϊκοσιφοίνισσης Παγγαίου, όπου έστέφθη άγιωνυμίας.

Τό 1475 προώθησε στόν οίκουμενικό θρόνο τόν Σέρβο Ραφαήλ Α' και τό 1486 τόν Νήφωνα Β' από τήν Πελοπόννησο. Τόν Μάρτιο τού 1459 άγόρασε στήν Θεσσαλονίκη τόν ναό της μικρής Άγίας Σοφίας, τήν άγορά τού όποίου δεβαίωσε με έγγραφο ο Μωάμεθ Β'. Τό 1469, διά της προσωπικής της έπεμβάσεως στόν σουλτάνο, έλαβε τήν άδεια νά μεταφερθούν τά τίμια λείψανα τού άγίου Ιωάννου της Ρίλας από τό Τύρνοβο στήν Ρίλα.

Τό 1479 είχε στήν κατοχή της, μαζί με τόν Φαίικ Πασά, μία λίμνη κοντά στίς Σέρρες. Στόν μητροπολιτικό ναό Σεργών, τών Άγίων Θεοδώρων, δώρισε εικόνα συρτή πού περιείχε τίμιο ξύλο, ως μαρτυρεί ο άρχαίος κώδικας της Ίερās Μητροπόλεως, κατά μία μάλλον έπίσκεψή της στήν έξορστη αυτοκράτειρα της Τραπεζούντος θεία της Ελένη.

Τό άρχοντικό της Μάρως στήν Έξοδα δέν ήταν μόνο πέραςμα ύψηλών προσώπων, αλλά και

ένα πνευματικό κέντρο. Η Μάρω είχε δημιουργήσει σχολή άγιογραφίας και άντιγραφής χειρογράφων. Τό 1480 με έντολή της άντέγραψε ο γραμματεύς Βλαδισλαύος τό διδύλιο της Έξαμημέρου. Έκτισε πύργο και ναό πρός τιμήν τού Άγίου Γεωργίου, πού ύπολείμματά τους σώζονται μέχρι σήμερα.

Η προσφορά της στό Άγιον Όρος

Ο Χάμμερ όνομάζει τήν κομόπολη Έξοδα «Γιάσσονον επί τού Στρυμόνος οῦ μακράν τού Άθω». Η Μάρω, συνεχίζοντας τό έργο τού πατέρα της, προσέφερε πολλά στό Άγιον Όρος, και ιδιαίτερα στίς Μονές Χιλανδαρίου και Άγίου Παύλου. Πέτυχε, χρήματα πού χρωστοῦσαν οί κάτοικοι τού Ντουμπρόνικ, νά τά λαμβάνουν οί άγαπητοί της Άγιορείτες, οί όποιοί σήναζαν επί ήμερών της στήν Έξοδα.

Στό Άγιον Όρος υπάρχουν έπτά τουρκικά έγγραφα γνωστά, τά όποία άφορούν τήν Μάρω, ενώ ύπάρχει και μέγας αριθμός άμετάφραστον τουρκικών έγγραφων. Στήν Μονή Χιλανδαρίου υπάρχουν τέσσερα σουλτανικά έγγραφα και στήν Μονή Άγίου Παύλου τρία. Στήν Μονή Άγίου Παύλου υπάρχουν δυό άκόμη έγγραφα, πού αναφέρονται στήν περιουσία της Μάρως, πού άποτελοῦσαν κτήματα, ζώα, ένδύματα, ύφασματα, άσημένα και χρυσά νομίσματα κι άντικείμενα. Από αυτά διαίρεσε τρία μέρη γιά τήν Μονή Χιλανδαρίου και δυό γιά τήν Μονή Άγίου Παύλου.

Τό πιο παλιό έγγραφο είναι της 1.3.1469. Τότε είχε και ή Μονή Έσφιγμένον και ή Μάρω άγόρασε τό μετόχι της στόν Προδράκα Χαλκιδικής, με πύργο και μύλο, και τό δώρισε στήν Μονή Άγίου Παύλου, ώστε νά μή φύγει ή περιουσία από τό Άγιον Όρος. Μάλιστα στό έγγραφο γράφει: "Εγώ ή Μάρω ή κυρά από τήν Έξοδα έγύρευσά ίνα άγοράσω...". Σέ έγγραφο της 13.4.1479 ή Μάρω φέρει τόν τίτλο: "Σουλτάνα τού αυτοκράτορος Μουράτ Εϋσεδής Κτζαρίνα, Μάρα, θυγάτηρ τού Δεσπότη Γεωργίου". Έπεκέρυσε χρυσό-

βούλλα με τήν σφραγίδα τού πατέρα της, πού ήταν τό δακτυλίδι του.

Τό 1466 δώρισε μεγάλες περιοχές της Έξοδας και της Μοραβίτσας στίς άγιορείτικες Μονές, όπου κατοικοῦσαν Σέρβοι και Έλληνες, Χιλανδαρίου και Άγίου Παύλου. Στήν πρώτη τά 3/5 αὐτῶν τῶν περιοχῶν και στήν δεύτερη τά 2/5. Στό Χιλανδάρι ύπάρχουν τέσσερα έγγραφα άκόμη σχετικά με τήν Μάρω γιά άφιρώσεις και κτηματικές όριακές διαφορές.

Λειψανοθήκη με μέρος τών Τιμίον Δώρων.

Η μεγαλύτερη προσφορά της άρχόντισσας Μάρως στό Άγιον Όρος θεωρείται όχι ή κτηματική περιουσία, αλλά ή δωρεά στήν Ίερά Μονή Άγίου Παύλου τών Τιμίον Δώρων πού πρόσφεραν οί τρεις Μάγοι στόν Χριστό. Πράγματι, μεταξύ τών πολυτίμων κειμηλίων πού φυλάγονται στό Άγιον Όρος -τίμια λείψανα, εικόνες, ιερά σκεύη και άμφια- έξέχουσα θέση κατέχουν τά Τίμια αυτά Δώρα, χρυσός, λίβανος και σμύρνα.

Ο χρυσός βρίσκεται υπό τήν μορφή εικόσι όκτώ επιμελώς σκαλισμένων πλακιδιών. Ο λίβανος και ή σμύρνα διατηρούνται ως μείγμα σέ μορφή έβδομηντα σφαιριδιών. Πρός μεγαλύτερη ασφάλεια είναι μοιρασμένα σέ διάφορες λειψανοθήκες στό σκευοφυλάκιο της Μονής.

Κατά τήν Ίερά Παράδοση, αυτά ύπήρχαν στήν Έκκλησία τών Ίεροσολύμων ως τό έτος 400 περίπου, όταν ο αυτοκράτορας Άρκάδιος τά μετέφερε στήν Κωνσταντινούπολη. Παρέμειναν εκεί έως της Άλώσεως από τούς Φράγκους τό έτος 1204, όταν γιά λόγους ασφάλειας μεταφέρθηκαν στήν προσωρινή πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας, τήν Νίκαια της Βιθυνίας. Έπειτα από έξηντα έτη, επί αυτοκράτορος Μιχαήλ Παλαιολόγου, έπεστράφησαν στήν Κωνσταντινούπολη, όπου παρέμειναν έως της Άλώσεώς της.

Λαμβάνοντας αυτά ή Μάρω θέλησε αυτοπροσώπως νά τά προσφέρει στήν Μονή τού Άγίου Παύλου, της όποιας νέος κτίτορας ήταν ο πατέρας της. Ο Γεράσιμος Σμυρνάκης, ως και άλλοι, άναφέρουν πώς στήν όδό από τόν άροανά πρός τήν

Μονή ύπαρχει ἀνανηστικό προσκυνητάρι, ὅπου ἡ Μάρω ἐναπόθεσε τὰ Τίμια Λῶρα πού ἔφερε, ὑστερα ἀπὸ θεία φωνή, πού δηλοῦσε τὴν μὴ ἐπιτρεπόμενη εἴσοδο τῶν γυναικῶν, λόγῳ τοῦ ἀρχαιοπαράδοτου ἀδάτου.

Ἡ Μάρω ἐπίσης προσέφερε στὴν Μονή τοῦ Ἁγίου Παύλου καὶ κτήματα στὴν Καλαμαριά Χαλκιδικῆς, ὅπου εἶχαν μετόχια δέκα ἁγιορείτικες μονές καὶ πού κατὰ μία ἐτυμολογία ἔλαβε τὴν ὀνομασία τῆς ἡ περιοχὴ ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς ἀρχόντισσας Καλὴ Μαρία ἢ Καλαμαρία καὶ σήμερα Καλαμαριά.

Ἡ ἐνεργὸς ἀνάμειξη τῆς Μάρως στὴν πολιτικὴ ἔφερε ἀντιδράσεις, ὥστε ἀναφέρεται ἀκόμη ὅτι ἐστάλη στὴν Ἐξοδα ἐναντίον τῆς ὁ Ὁμοῦρ Μπέης γιὰ νὰ τὴν φονεῦσει. Γύρω ἀπὸ τὴν ὑπόθεση αὐτὴ δημιουργήθηκαν διάφορες διηγήσεις, πού δεβαιώνουν γιὰ μία φορὰ ἀκόμη τὴν δυναμικότητα αὐτῆς τῆς γυναίκας καὶ τὴν βαθιὰ ὀρθόδοξη πίστη τῆς, τὴν ὁποία μέχρι τοῦ τέλους τῆς φανέρωνε, ματαιώνοντας δυσμενεῖς ἐνέργειες τῶν Τούρκων κατὰ τῶν χριστιανῶν.

Ἡ Ἐξοδα ἀναφέρεται καὶ ὡς τόπος αὐτοεξορίας καὶ ἐξορίας τῆς, ἀφοῦ εἶναι πάντα, φαίνεται, φυσικὸ ἡ σνέπεια, ἡ εὐγένεια, ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ φιλοπατρία νὰ διώκονται. Στὴν δύση τοῦ βίου τῆς, κινούμενη ἀπὸ θρησκευτικο-πατριωτικὰ αἰσθήματα, ἀφιέρωσε στὴν Μονὴ Ἁγίου Παύλου τὸ 16.000 στρεμμάτων κτήμα τῆς Ἐξοδας, τὸν πύργο, τὸν ναό, τὰ κτίρια, τὰ δάση καὶ μέρος τῆς ἰχθυοτροφῆς λίμνης. Γιὰ νὰ ἐξασφαλίσαι τὶς ἁγιορείτικες μονές μετὰ τὸν θάνατό τῆς, υἱοθέτησε τὸ 1481 τὸν Βλάχο Βοεδόδα Βλαδίμηρο Δ' (1482-1496) γιὰ νὰ τὶς φροντίζει. Στὴν συνέχεια τὰ μοναστήρια Χιτανδαρίου καὶ Ἁγίου Παύλου ἔμειναν στὴν προστασία γιὰ ὅλους τοὺς ἐπόμενους βοεδόδες, οἱ ὁποῖοι ἔπρεπε, ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλο, νὰ ἀναγνωρισθοῦν ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴ Πύλῃ.

Μετὰ τὸν θάνατο τῆς Μάρως, στίς 14.9.1487, ἐγκαταστάθηκαν στὴν Ἐξοδα Ἁγιοπαυλίτες

μοναχοί, οἱ ὁποῖοι ἀνήγειραν ἀργότερα δεῦτερο πύργο. Μεταξὺ τῶν δυὸ πύργων ὑπῆρχε ὁ τάφος τῆς Μάρως. Οἱ περιπέτειες τοῦ μετοχίου στοὺς ἐπόμενους αἰῶνες, ἰδιαίτερα ἀπὸ τοὺς βέηδες τῶν Σερρῶν, ἦταν μεγάλες. Σήμερα δὲν ἀνήκει τίποτε στὴν Μονὴ ἀπὸ τὴν περιοχὴ.

Συμπεράσματα

Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς τῆς ἐκφράζει ὅλη τὴν δυσκολία τῶν μεγάλων ἀλλαγῶν τῆς περιόδου αὐτῆς, ὅταν τὰ Βαλκανικὰ κράτη, τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο, κατέρρεαν λόγῳ ἐσωτερικῶν δυσκολιῶν καὶ

τῆς τουρκικῆς κατακτητικῆς δυνάμεως. Ἡ Μάρω μένοντας στὸ χαρὲμι διατηρεῖ τὴν πίστη τῆς ἀκέραιη καὶ φροντίζει γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μὲ σθένος, εὐφύια καὶ τόλμη. Ἡ μνήμη τῆς διατηρεῖται φωτεινὴ, πέρα ἀπὸ τὸν μῦθο καὶ τὴν φαντασία, πού ἔλλογεύει στὴν ποίηση καὶ τὴν λαϊκὴ παραδόση. Ἀποτελεῖ σύμβολο πιστῆς Ὁρθοδόξης χριστιανῆς, ἀφιλοχρηματίας, φιλάνθρωπης, φιλομόναχης, φιλοσθηνίτιδος, φιλόθεης ψυχῆς. Εἰλικρινῆς καὶ βαθιὰ πιστὴ, ἔρχεται σὲ δίλημμα κάποια στιγμή ἂν πρέπει νὰ παραμείνει μὲ τοὺς Οὐγγρους ἢ νὰ

πάει μὲ τοὺς Τούρκους. Τὴν ἀποφασιστικὴ ἐκείνη ὥρα, θυσιάζομενη, ἀκολουθεῖ τοὺς δευτέρους, πού θεωρεῖ λιγότερο ἐπικίνδυνους γιὰ τὸ παρόν. Δὲν φαίνεται νὰ λαθεῖν. Ἀπολαμβάνοντας τὴν προστασία τῶν Τούρκων τῶν ἐξυπηρετεῖ, ὥστε νὰ φροντίζει πιὸ ἄνετα γιὰ τοὺς χριστιανούς. Ἡ συμπεριφορὰ τῆς καὶ τὰ ἔργα τῆς φανερῶνουν προσωπικότητα ἰδιαίτερα δυναμικὴ καὶ γενναία, πού γνώριζε καλὰ νὰ πραγματώνει τοὺς στόχους τῆς. Ἡ ζωὴ τῆς Μάρως ἀφιερώθηκε ὅλη γιὰ τὴν δόξη τῶν χριστιανῶν στὰ Βαλκάνια καὶ ὅ,τι ἀφοροῦσε ἐκκλησίαις καὶ μονές, καὶ μάλιστα ἁγιορείτικες, ὥστε τὸ μνημόσυνο τῆς νὰ εἶναι αἰώνιο. Τὰ λείψανα τῶν κτισμάτων στὴν Ἐξοδα τῶν Σερρῶν θυμίζουν τὸ πέρασμα μᾶς δυναμικῆς ἀρχόντισσας, πού ἀγαποῦσε τὴν Ὁρθόδοξία, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐλευθερία.

Χαλκογραφία τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Παύλου.